

ATHENA

LÄRAR- HANDLEDNING

BONNIER
CARLSEN

Hej lärarkollega!

Att läsning och strategier för läsning och förståelse av många olika texttyper är något som måste genomsyra all undervisning i alla ämnen, är de flesta av oss pedagoger medvetna och införstådda med. Att använda skönlitteraturen i läsundervisningen är ett ypperligt sätt att träna alla de aspekter av läsningen som behöver tränas (läsflyt, läskondition, strategier för förståelse, ordförråd, genremedvetenhet, skriftliga färdigheter osv) men vi kan även få med så mycket mer av läroplanens värdegrund, uppdrag och centrala innehåll i långt fler ämnen än svenskämnet genom läsningen av väl vald skönlitteratur.

Få saker engagerar barn och ungdomar mer idag än frågorna kring vår miljö och vår jords klimat, det finns både en oro och en vilja att påverka och förändra. Elin Ek har i sina böcker om Athena lyckats skriva om just dessa frågor. På ett elevnära och humoristiskt sätt visar hon att det *visst* går att påverka trots att man är ett barn och att det *finns* många kreativa sätt att påverka på, både i det stora och det lilla.

Utöver de självklara målen i svenskundervisningen spiller böckerna om Athena även över på många andra ämnen och förmågor i LGR 11 och passar därför mycket bra att använda i läsundervisningen.

I LGR 11 belyser man att:

”Genom ett miljöperspektiv får de (eleverna) möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.”

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

”Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.”

Ur syftet i samhällskunskap:

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.

Ur det centrala innehållet i samhällskunskap:

”Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut”.

Elin Ek är programledare och författare. Hon är mest känd som Gynet i Gynets Show, och de senaste åren har vi hört henne som programledare för Kärlek i P4 och tv-programmet Grammatikbolaget på UR. Förutom böckerna om Athena har Elin Ek skrivit böckerna ”Gynets bok”, ”Supertanten”, ”Jag grejar - alltså finns jag” och ”Jag odlar - inomhus, på balkongen och i trädgården”.

Innan läsning

För att skapa ett intresse och en känsla av spänning inför en ny bok finns det många saker man kan låta eleverna göra. Förutspå bokens handling tillsammans och låt eleverna göra kopplingar till sig själva och till omvärlden.

- Presentera författaren, förbered en presentation eller låt eleverna själva leta efter information och presentera för varandra. Att veta vem personen bakom boken är ger svar på frågor kring varför boken skrivits, var inspirationen kommit ifrån och vad syftet med boken är.
- Titta BARA på framsidan, inte tjuvkika på baksidan än!
- Vad är bokens titel? Har någon hört namnet Athena eller något som påminner om det förut? Var?
- Vilka färger och vilket typsnitt har man använt på framsidan? Varför?
- Vad håller Athena i armarna och vad har hon på ryggsäcken? Vad kan det säga oss om henne?
- Hur gammal tror ni att hon är?
- Låt eleverna diskutera tillsammans och skriv upp alla gissningar och funderingar på tavlan.
- NU får man kolla på baksidan! Elever gillar att "ha rätt" och spänningen inför om det som står på baksidan bekräftar att gissningarna var korrekta är nu olidlig!

Under läsning

Min erfarenhet av läsning med elever är att det oftast blir en djupare och mer givande läsning om vi läser högt tillsammans. *Tillsammans kan och förstår vi mer!* Det finns dock olika sätt att lägga upp den gemensamma läsningen:

Svanläsning, parläsning, gruppläsning osv. Variera så att eleverna får prova på alla olika typer av läsning och välj sedan det som passar gruppen bäst.

Under läsningens gång är det viktigt att stanna upp och arbeta kring språk, frågor och karaktärer i handlingen.

- Gör en tankekarta på en vägg i klassrummet. Gör rubriker som *karaktärer, känslor, miljöer, begrepp* och *viktiga händelser*. Under läsningens gång sätter ni efterhand upp nya ord under de olika rubrikerna. Diskussioner uppstår om vilka karaktärer som är viktiga och inte och varför, vilka händelser som är viktiga och mindre viktiga för berättelsen fortgående och vilka ord som är nya/svåra/viktiga att kunna. Jobba gärna med EPA (enskilt-par-alla) för att ge varje elev möjlighet att delta med sina tankar.
- Liknelser och idiomatiska uttryck. Vad menar Rossi med "Välkommen till helvetet"? (Sid. 6 i "Grattis världen jag är här nu") Vad menar man med att "barnbarn skulle vara livets efterrätt"? (Sid. 8 i "Grattis världen jag är här nu") Arbeta med fler idiomatiska uttryck och liknelser i svenska språket (och motsvarigheten på engelska!). För elever med annat modersmål kan just idiomatiska uttryck och liknelser vara knepiga att förstå och detta kan medföra svårigheter att ta till sig nyanser i språket eller att förstå underliggande budskap i texter.
- Träna gestaltning och att måla inre bilder med hjälp av beskrivningar, gestaltningar och liknelser. Hur beskriver författaren Biggan och Göran?

- Låt *eleverna* skapa frågovr till bokens olika kapitel, låt dem arbeta i par till att börja med och enskilt när de blivit varma i kläderna. Låt eleverna besvara varandras frågor och diskutera vilka frågor som har ett svar *på, mellan, eller bortom* raderna.
- Citat-tanke. Låt eleverna välja ut ett citat ur de kapitel eller sidor ni just nu läser. Citatet ska vara något som berörde eller fick eleven att koppla till något den själv upplevt, sett eller hört. Låt eleverna berätta för varandra i par eller i helklass.
- Ord-vägg. Skriv upp/ut alla nya ord, alla svårstavade ord eller alla ord som har med ämnena klimat, miljö och demokrati att göra. Använd orden i olika sammanhang. Gör charader, ordkort (som ett memory, ordet på ett kort och förklaringen på ett annat, ett tredje kort kan innehålla en bild på ordet. Para ihop korten 3 och 3). Skriv meningar med orden osv.

Efter läsning

När en bok är utläst betyder det inte att arbetet med den behöver ta slut. Det är nu man kan koppla boken och dess innehåll till så många fler ämnen, förmågor och färdigheter!

- Låt eleverna räcka upp handen och säga saker som skedde i boken, små detaljer och stora viktiga händelser.
- Skriv upp dem på tavlan och rita en ruta runt varje händelse. När tavlan är full med rutor eller eleverna inte kan komma på fler saker låter du eleverna diskutera med varandra i vilken ordning de olika händelserna ägde rum i boken. Skriv nummer i de olika rutorna från 1 för det som händer först osv.
- Låt eleverna diskutera igen, vilka händelser av det som står på tavlan är viktiga och vad är detaljer som är oviktiga för att förstå handlingen? Sudda ut de rutor som eleverna kommer överens om är oviktiga. Här tränar man argumentation!
- När ni har kvar ett antal rutor med viktiga händelser låter du eleverna skriva en sammanfattning av boken med hjälp att texten på tavlan.
- En annan variant av övningen ovan kan man göra både under tiden man läser eller efter man läst klart boken. Låt eleverna skriva ner händelser, stort och smått, eller skriv själv ner saker

från boken. Kom ihåg att blanda både oviktiga och viktiga saker. Ge eleverna ett A4 med alla saker du skrivit ner. Låt dem klippa ut varje händelse/mening och tillsammans i par eller grupp om max 4 sortera händelserna i kronologisk ordning. När eleverna gjort detta och är överens i gruppen, och du kontrollerat att de fått ordningen korrekt, gör du samma sak som i uppgiften ovan, be dem diskutera och komma överens om vilka saker som är detaljer som kan plockas bort och vad som är viktigt och måste vara kvar. Här får eleverna träna på att sammanfatta och argumentera för sin sak. När de lyckats komma överens kan man höja svårighetsgraden ytterligare genom att förklara att gruppen nu bara får ha kvar 7, 5, 3 lappar. Detta gör att de verkligen behöver tänka till vad bokens kärna är och vad som är det viktiga i historien. Olika grupper kommer förmodligen att välja ut olika händelser, låt dem motivera och argumentera för varför just deras tankar är de rätta!

- Använd orden från ord-väggen som ni samlade under läsningen, låt eleverna använda orden i meningar, meningarna ska vara skrivna så att det framgår att eleverna vet ordets betydelse.
- Skriv en text där så många som möjligt att orden används.

Skrivuppgifter under eller efter läsning

- Skriv i dagboksform. Om du hade en egen anteckningsbok likt den Athena har, vilka saker hade du då skrivit upp där som är viktiga att veta om barn?
- Kombinera text med estetiska uttryck. Hur skulle ett av rädda jorden-klubbens plakat kunna se ut? Vilka egna plakat skulle ni vilja tillverka? Välj en väl vald plats i skolan att sätta upp plakaten på.
- Träna på att argumentera. Lönar det sig att tjata? Har du lyckats tjata dig till någonting någon gång? Vilka fördelar och nackdelar finns det med tjata? Skriv argumenterande texter om ja eller nej till att tjata sig till saker. Ha en paneldebatt i klassen med en sida för och en sida emot tjata.
- Ta reda på. Hur går det till att skriva ett medborgarförslag? Vad skulle du vilja skriva ett medborgarförslag om? ("Athena. Grattis världen! Jag är här nu!")

- Träna argumenterande text. Skriv insändare till er lokala tidning kring saker ni skulle vilja förändra.
- Träna på att skriva instruktioner. Låt alla skriva ner sina favoritrecept på vegetariska rätter. (Athena. Hur svårt kan det vara?!))
- Skriv argumenterande texter. Vilka saker skulle du vilja protestera emot? Vilket är det bästa sättet att protestera på?
- Kombinera text med estetiska uttryck. Gör affischer över det ni vill protestera mot!
- Träna på att skriva återberättande. Vilka pranks har du blivit utsatt för? Vilka har du själv gjort som lyckats väldigt bra eller väldigt dåligt? ("Athena. Hur svårt kan det vara?!")

Diskussionsfrågor under och efter läsning

- Ta reda på och diskutera! Vad är växthuseffekten? Vilka konsekvenser ger den i vår egen vardag? Ta reda på mer och diskutera vad vi göra för att stoppa uppvärmningen av jorden.
- Ta reda på. Vad är Greenpeace? Vad gör de? Finns det andra organisationer? Vad vet vi om Greta Thunberg? Andra klimataktivister?
- Ta reda på. Hur lång tid tar det för olika saker att brytas ner i naturen? Gör ett eget experiment där ni gräver ner olika saker på en plats i marken, återkom till platsen efter ett anta, veckor/ månader och se vad som hänt med sakerna ni grävt ner.
- Ta reda på och diskutera. Vad är jämställdhet? Hur ser det ut i våra familjer? I er klass? I er skola?
- Läs och ta reda på mer om de olika grekiska gudarna och gudinnorna under Antiken. Vilka spår i vårt språk finns fortfarande kvar från Antikens Grekland?
- Gör en gemensam lista med klimatsmarta byten och saker man själv/familjen/skolan kan göra för att hjälpa miljön och klimatet.
- Om du fick vara med och designa din skolgård, vad skulle du vilja ha där då? ("Athena, Hur svårt kan det vara?!")
- Vilka andra starka kvinnliga karaktärer i litteratur och film känner ni till? Pippi Långstrump, Rapunsel, Mulan, Anna i "Frost" osv Vad har de för likheter med Athena?

- Måste man vara vuxen för att kunna påverka? Vilka barn känner vi till som faktiskt likt Athena påverkat? Kan vi också påverka? Hur?
- Malala Yousafzai, Greta Thunberg, Iqbal Masih, Nkosi Johnson, Bana-al Abed, Anoyara Khatun, Kalief Browder, Xiuhtezcatl Martinez, Melati och Isabel Wijsen, Boyan Slat, Erica Fernandez osv.

Lycka till!

Athenaserien är författad av Elin Ek. Titlar i serien är:
Athena. Grattis världen! Jag är här nu! (2018, 9789178030996)
Athena. Strålkastare tack! (2019, 9789178035311)
Athena. Hur svårt kan det vara?! (2020, 9789178037469)

Denna lärarhandledning är författad av Malin Hugander